

**ДЕРЖАВНИЙ ЗАКЛАД «ПІВДЕННОУКРАЇНСЬКИЙ
НАЦІОНАЛЬНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ К. Д.
УШИНСЬКОГО»**

Соціально –гуманітариний факультет

Кафедра теорії та методики практичної психології

**МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ДО ПРОВЕДЕННЯ ПРАКТИЧНИХ
ЗАНЯТЬ, ОРГАНІЗАЦІЇ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ**

З НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

«ПСИХОДІАГНОСТИКА»

*для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої
освіти за спеціальністю 053 Психологія*

УДК 159.923:159.9.072

Затверджено рішенням Вченої ради Державного закладу
«Південноукраїнський національний педагогічний університет
імені К. Д. Ушинського» (протокол № 13 від 24 квітня 2025 року).

Укладач:

Косьянова О.Ю., кандидат психологічних наук, доцент, доцент кафедри теорії та методики практичної психології Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського».

Рецензенти:

Лазоренко Т.М., кандидат психологічних наук, доцент, доцент кафедри теорії та методики практичної психології Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського» (м. Одеса).

Хмель Н.Д., кандидат психологічних наук, доцент, доцент кафедри кіберпсихології та реабілітації Державний університет інтелектуальних технологій і зв'язку (м. Одеса).

**методичні рекомендації до проведення практичних занять, організації
самостійної роботи з навчальної дисципліни «Психодіагностика» /
Косьянова О.Ю. Одеса: Університет Ушинського, 2025. 50 с.**

Методичні рекомендації складено відповідно до листа Міністерства освіти і науки України від 09.07.2018 року № 1/9–434 «Щодо рекомендацій з навчально–методичного забезпечення» і містять опис навчальної дисципліни, загальні положення, плани проведення та зміст практичних занять і самостійної роботи здобувачів вищої освіти, рекомендації до виконання окремих видів самостійної роботи, критерії оцінювання, тематику індивідуального навчально–дослідного завдання та методичні рекомендації щодо їх виконання та список рекомендованих джерел.

ЗМІСТ

ПЕРЕДМОВА	4
РОЗДІЛ I. ЗМІСТ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ.....	6
РОЗДІЛ II. ОРГАНІЗАЦІЯ ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ	9
РОЗДІЛ III. САМОСТІЙНА РОБОТА	21
1. Загальні питання щодо самостійної роботи	21
2. Індивідуальне навчально–дослідне завдання.	24
3. Теми самостійної роботи з дисципліни «Психодіагностика»	29
РОЗДІЛ IV. КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ ЗА ВСІМА ВИДАМИ КОНТРОЛЮ	30
ПИТАННЯ ДЛЯ САМОКОНТРОЛЮ.....	37
КОРОТКИЙ ТЕРМІНОЛОГІЧНИЙ СЛОВНИК	40
РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ	48

ПЕРЕДМОВА

Актуальність вивчення дисципліни «Психодіагностика» зумовлена кількома ключовими факторами, які відображаються у методичних рекомендаціях, спрямованих на забезпечення професійної компетентності майбутніх спеціалістів:

1. оволодіння знаннями з основних психологічних понять. Вивчення психодіагностики дозволяє студентам глибше зрозуміти основні психологічні поняття, що є фундаментом для подальшого професійного розвитку;
2. пізнання сучасних методів дослідження психіки людини. Психодіагностика включає в себе сучасні методи дослідження психічних явищ та процесів, що дозволяє майбутнім фахівцям ефективно використовувати ці знання на практиці;
3. вивчення різноманітних методів дослідження психічних явищ допомагає студентам розвивати навички аналізу та інтерпретації психологічних даних, що є важливим для їхньої майбутньої професійної діяльності;
4. підготовка до практичних занять. Методичні рекомендації містять питання для підготовки до практичних занять, що сприяє підвищенню ефективності їх проведення та поліпшенню теоретичної та практичної підготовки студентів;
5. підвищення ефективності проведення практичних занять. Завдяки методичним рекомендаціям, студенти мають можливість краще підготуватися до практичних занять, що сприяє більш глибокому засвоєнню матеріалу та розвитку професійних навичок;
6. поліпшення теоретичної та практичної підготовки майбутніх фахівців. Вивчення психодіагностики допомагає студентам не лише отримати теоретичні знання, але й розвинути практичні навички, необхідні для успішної професійної діяльності.

Таким чином, актуальність вивчення дисципліни «Психодіагностика» полягає у забезпеченні всебічної підготовки майбутніх фахівців, що включає як

теоретичні знання, так і практичні навички, необхідні для ефективної роботи в галузі психології.⁵

Мета навчальної дисципліни «Психодіагностика» полягає в формуванні у здобувачів системи теоретичних знань та уявлень про вітчизняні і зарубіжні розробки в області питань теорії, історії та методології психодіагностики, вивчення конкретних методик діагностики особистісних особливостей, мотивації, здібностей, міжособистісних відносин, свідомості та самосвідомості, засвоєння засоби психометричної перевірки діагностичного матеріалу. Сформувати мотивацію щодо використання набутих знань у професійній діяльності.

Передумови для вивчення дисципліни: для вивчення навчальної дисципліни «Психодіагностика» здобувачі мають опанувати знання з навчальних дисциплін: «Вступ до спеціальності», «Експериментальна психологія», «Практикум з загальної психології».

У результаті вивчення навчальної дисципліни здобувач вищої освіти повинен знати:

- валідний і надійний психодіагностичний інструментарій (тести, опитувальники, проективні методики тощо) психологічного дослідження;
- особливості пошуку інформації з різних джерел, у т.ч. з використанням інформаційно–комунікаційних технологій, для вирішення професійних завдань;
- правила та особливості самостійного планування, організації та здійснення психологічного дослідження;
- підходи до аналізу та систематизації одержаних результатів;
- формулювання аргументованих висновків та результатів;
- етичні принципи професійної діяльності психолога та застосування психодіагностичних методик в різних умовах;

уміти:

- обирати та застосовувати валідний і надійний психодіагностичний інструментарій (тести, опитувальники, проективні методики тощо) психологічного дослідження;

- здійснювати пошук інформації з різних джерел, у т.ч. з використанням інформаційно–комунікаційних технологій, для вирішення професійних завдань;
- самостійно планувати, організовувати та здійснювати психологічне дослідження;
- аналізувати та систематизовувати одержані результати;
- формувати аргументовані висновки та результати;
- демонструвати етичні принципи професійної діяльності психолога та психодіагностичних методик в різних умовах.

ОПАНОВУЮЧИ ЗМІСТ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ, ЗДОБУВАЧ ПОВИНЕН ДОТРИМУВАТИСЯ ПРИНЦИПІВ АКАДЕМІЧНОЇ ДОБРОЧЕСНОСТІ:

- сумлінно, вчасно й самостійно (крім випадків, які передбачають групову роботу) виконувати навчальні завдання, завдання проміжного та підсумкового контролю;
- бути присутнім на всіх навчальних заняттях, окрім випадків, викликаних поважними причинами;
 - ефективно використовувати час на навчальних заняттях для досягнення навчальних цілей, не марнуючи його на зайві речі;
 - сумлінно виконувати завдання з самостійної роботи, користуватися інформацією з надійно перевірених джерел, опрацьовувати запропоновані та додаткові літературні джерела та Інтернет–ресурси.

РОЗДІЛ І. ЗМІСТ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Змістовий модуль. Психодіагностика.

Змістовний модуль 1. Загальна психодіагностика

Тема 1. Вступ до психодіагностики.

Поняття психодіагностики. Предмет і структура психодіагностики. Місце

психодіагностики у системі психологічних наук. Завдання і роль теоретичної⁷ і практичної психодіагностики. Витоки та історія розвитку психодіагностики. Аспекти розгляду психодіагностики. Методологічні основи психодіагностики. Області застосування психодіагностики. Поняття про психологічний діагноз. Види психологічного діагнозу.

Тема 2. Психометричні основи психологічної діагностики. Проблема вимірювання в психодіагностиці. Типи вимірювальних шкал. Номінальне, ординальне, інтервальне вимірювання та вимірювання відношень. Валідність, надійність, стандартизованість діагностичної методики.

Тема 3. Методи психодіагностики.

Підходи до класифікації психодіагностичних методів. Характеристика окремих психодіагностичних методів. Основні вимоги до психодіагностичних методів. Класифікації методів. Методики високого рівня формалізації. Тести. Форма психологічного тестування. Зміст психологічного тестування. Цілі психологічного тестування. Опитувальники. Проективна техніка. Мало формалізовані методики: спостереження, інтерв'ю, контент-аналіз. Загальні проблеми використання окремих психодіагностичних методів.

Змістовний модуль 2. Прикладна психодіагностика

Тема 4. Психодіагностика інтелектуальних здібностей.

Психодіагностика здібностей. Процедура діагностики здібностей. Характеристика методів діагностики здібностей. Характеристика окремих методик діагностики здібностей.

Тема 5. Проективний підхід у психодіагностиці. Загальна характеристика проективних методів. Теоретичні обґрунтування проективного підходу до діагностики особистості. Методики «Моя сім'я», «Дім–Дерево–Людина», «Неіснуюча тварина». Тест М. Люшера. Тест Л. Сонді. Тест Г. Роршаха, ТАТ.

Тема 6. Психодіагностика особливостей уваги.

Процедура діагностики уваги. Методи діагностики уваги. Методики оцінки особливостей уваги.

Тема 7. Психодіагностика мнемічних процесів. Психодіагностика мисленнєвих особливостей.

Процедура діагностики мнемічних особливостей. Методи діагностики пам'яті. Характеристика окремих методик діагностики пам'яті. Процедура діагностики мисленнєвих особливостей. Методи діагностики мислення. Характеристика окремих методик діагностики мислення. Тести креативності.

Тема 8. Психодіагностика особистості. Особливості дослідження особистості у європейському освітньому просторі.

Багатомірні дослідження особистості. Підходи до вивчення особистості. Типологічний підхід до вивчення особистості. Теорія рис особистості, класи рис. Проективний підхід до вивчення особистості. Багатовимірні дослідження особистості. Характеристика окремих методик. Проективні методи діагностики особистості. Особливості проективних методів діагностики. Графічні методи в психодіагностиці. Класифікація проективних методів.

Тема 9. Психодіагностика особливостей темпераменту та характеру особистості.

Діагностика психофізіологічних особливостей особистості. Процедура діагностики темпераменту і характеру особистості. Методи діагностики особливостей темпераменту і характеру. Характеристика окремих методик. Психодіагностика спрямованості особистості. Процедура діагностики спрямованості особистості. Методи діагностики спрямованості особистості. Методи діагностики мотивації особистості. Методи діагностики ціннісних орієнтацій особистості. Характеристика окремих методик. Психодіагностика самосвідомості. Процедура діагностики самосвідомості особистості. Методи діагностики самосвідомості особистості. Характеристика окремих методик.

Тема 10. Психодіагностика міжособистісних відносин.

Психодіагностика дитячо–батьківських відносин. Зміст та мета сімейної діагностики. Основні складності сім'ї як соціальної системи, з якими може зіткнутися психолог–діагност. Принципи діагностичної роботи з сім'єю. Методологічні питання діагностики сім'ї. Методи діагностики дитячо–батьківських відносин. Характеристика окремих методик. Психодіагностика

подружніх відносин. Особливості психологічної діагностики подружніх відносин. Методи діагностики подружніх відносин. Характеристика окремих методик.

РОЗДІЛ II. ОРГАНІЗАЦІЯ ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ

1. Теми практичних занять

№ теми	Назва теми Форма заняття	Кількість годин	
1	Семінар «Історія становлення психодіагностики. Сфери застосування та можливості сучасної психодіагностики.»	2	1
2	Вирішення практичних завдань «Участь у психодіагностичному дослідженні, розробка Google Форми».	2	1
3	Дискусія «Особливості психодіагностичного процесу. Психологічний діагноз».	2	
4	Вирішення практичних завдань «Ознайомитися с Висновком за результатами дослідження та підготуватись до проведення емпіричного дослідження»	2	1
5	Вирішення практичних завдань «Дослідження за допомогою проективної методики»	2	1
6	Семінар «Багатомірні дослідження особистості».	2	1
7	Вирішення практичних завдань «Використання графічних методів в психодіагностиці».	2	1
8	Семінар «Методи діагностики самосвідомості особистості. Характеристика окремих методик».	2	2
9	Вирішення практичних завдань «Психодіагностика особливостей темпераменту та характеру особистості».	2	
10	Дискусія «Психодіагностика дитячо–батьківських відносин»	2	
10	Вирішення практичних завдань «Методологічні питання діагностики сім'ї»	2	
Разом		22	8

2. Теми лабораторних занять

№ теми	Назва теми Форма заняття	Кількість годин	
1	Психодіагностика здібностей.	2	1
2	Психодіагностика інтелектуальних здібностей.	2	1
3	Діагностування «Проективні методики «Моя сім'я», «Автопортрет»».	2	
4	Діагностування «Проективні методики «Дом, дерево, людина».	2	1
5	Діагностування «Методи діагностики спрямованості особистості»	1	
6	Діагностування «Методи діагностики ціннісних орієнтацій особистості. Характеристика окремих методик.»	2	
7	Діагностування «Психодіагностика мисленнєвих особливостей».	2	
8	Діагностика психофізіологічних особливостей особистості.	1	1
9	Психодіагностика міжособистісних відносин (Методика У. Шутца, Методика Р. Жилія, Діагностика міжособистісних відносин Т. Лірі, Методика К. Томаса для оцінки способів реагування у міжособистісному конфлікті).	1	
10	Оперативна психодіагностика (профайлінг)	1	
Разом		16	4

2. Технологічна карта дисципліни

Тема	Форма організації на занятті	Обов'язкове практичне завдання	Термін виконання
Семінар «Історія становлення психодіагностики. Сфери застосування та можливості сучасної психодіагностики.»	Участь у колективному обговоренні динамічним зворотнім зв'язком: 1. Предмет і структура сучасної психодіагностики. Наукова психодіагностика і	Завдання: Аналіз особливостей і специфіки використання професійних і популярних тестів: • тести діагностики психічних станів і властивостей особистості: 1) шкала самооцінки (Ч. Д. Спілбергера, Ю. Л. Ханіна);	На практичному занятті До наступ. практ. заняття

	психодіагностична практика. 2. Історія психодіагностики як науки. 3. Психодіагностичні ситуації та завдання. 4. Професійно–етичні принципи в психодіагностиці.	2)Патохарактерологічний Діагностичний Опитувальник (ПДО) для підлітків; 3) особистісний опитувальник Г. Айзенка. Теми доповідей та есе: 1. Психодіагностичне обстеження в роботі шкільного психолога. 2.Проблеми використання психодіагностичної інформації. 3.Проблема об'єктивності в психодіагностиці (наукова та паранаукова діагностика). 4.Витоки психодіагностики як науки. Психологічне тестування.	
<i>Вирішення практичних завдань «Участь у психодіагностичному дослідженні, розробка Google Форми».</i>	<i>Участь у колективному обговоренні динамічним зворотнім зв'язком:</i> Інструменти для статистики: • Stat Soft (STATISTICA). • Microsoft Excel. • SAS (Statistical Analysis Software) • SPSS (IBM). • AMOS. • Програма R.	Тема: <u>Участь у психодіагностичному дослідженні, розробка Google Форми</u> Мета: Ознайомити студентів з основами психодіагностичного дослідження та навчити їх створювати Google Форми для збору даних. Введення в Google Форми: основні функції та можливості. Покрокова інструкція зі створення Google Форми. Вибір типу запитань (текстові, множинний вибір, шкали тощо).	

		Налаштування обов'язкових полів. Додавання описів та інструкцій. Розподіл студентів на групи. Завдання: створити Google Форму для конкретного психодіагностичного дослідження. Обговорення та аналіз створених форм. Підсумки та обговорення (10 хвилин) Обговорення результатів групової роботи. Завдання для самостійної роботи Завдання: завершити розробку Google Форми та підготувати короткий звіт про її використання в психодіагностичному дослідженні.	
Дискусія «Особливості психодіагностичного процесу. Психологічний діагноз».	Участь у колективному обговоренні динамічним зворотнім зв'язком: Питання до семінарської частини заняття 1. Поняття психологічного діагнозу та його характеристика. 2. Етапи постановки психологічного діагнозу.	Завдання: 1. Предмет психологічного діагнозу. 2. Практичний запит і постановка діагнозу. 3. Практичний запит та психологічна проблема. 4. Оперативна діагностика (експрес-діагностика) в роботі шкільного психолога. Питання, що виносяться на самостійне опрацювання	На практичному занятті

	3. Етика психодіагностичного обстеження. Практична частина заняття 1. Тест «Конструктивний малюнок людини із геометричних фігур». 2. Тест М. Люшера.	1. Практичний запит та психологічна проблема. 2. Експрес-діагностика та тривала діагностика	До наступ. практ. заняття
Вирішення практичних завдань «Ознайомитися з Висновком за результатами дослідження та підготуватись до проведення емпіричного дослідження»	Участь у колективному обговоренні з динамічним зворотнім зв'язком: Питання до семінарської частини заняття 1. Огляд розвитку тестів. 2. Поняття сучасного психологічного тесту. Поняття норми та відхилення в тесті. 11 3. Види тестів у психодіагностиці. 4. Види тестових завдань та відповідей. Практична частина заняття Методика Р. Кеттелла (Дитячий варіант методики Р. Кеттелла. Форма С методики Р. Кеттелла).	Завдання (робота в малих групах): Проблеми використання тестового методу. 2. Тести в шкільній психодіагностиці. 3. Західні тестологічні концепції. 4. Проблема використання тестів інтелекту в психодіагностиці. 5. Адаптація іноземних тестів. 6. Комп'ютерні тести в роботі шкільного психолога. Питання, що виносяться на самостійне опрацювання 1. Комп'ютерні та комп'ютеризовані тести. 2. «Об'єктивні» тести особистості.	На практичному занятті
Вирішення практичних завдань	Питання для обговорення	Завдання: підготовка рефератів, презентацій,	На практичному та

«Дослідження за допомогою проективної методики».	1. Загальна характеристика проективних методів. 2. Особливості проективних методик. Практичне завдання 1. Пройти дослідження за допомогою проективної методики «Неіснуюча тварина» або на власний вибір із наступних: Методика «Моя сім'я»; Методика «Дім–Дерево–Людина»; Тест М. Люшера; Тест Л. Сонді; Тест Г. Роршаха; ТАТ.	виконання практичних завдань: 1.Методика «Моя сім'я». 2.Методика «Дім–Дерево–Людина». 3.Методика «Неіснуюча тварина». 4. Тест М. Люшера. 5. Тест Л. Сонді. 6. Тест Г. Роршаха. 7. ТАТ.	лабораторно му занятті
Вирішення практичних завдань «Дослідження за допомогою проективної методики»	Участь у колективній психодіагностиці з динамічним зворотнім зв'язком: Питання до семінарської частини заняття 1. Поняття проекції і проективні методики. 2. Проблеми реалізації проективного підходу в психодіагностиці. 3. Види проективних методик.	Завдання: Теми доповідей та рефератів 1. Малюнок як засіб психологічного аналізу. 2.Проективні методики в роботі шкільного психолога. 3.Використання діагностичного комплексу проективного інтерв'ю в роботі дитячого психолога. Питання, що виносяться на самостійне опрацювання 1. Проекція: феномен та метод дослідження.	На практичному та лабораторно му занятті До наступ. лабор. заняття

	Практична частина заняття 1. Тест «Неіснуюча тварина». 2. Тест «Дім–дерево–людина». 3. Методика «HAND–ТЕСТ». 4. Тест Г. Роршаха. 5. Методика ТАТ Г. Мюррея.	2. Несвідоме та проєктивні методики	
Діагностування «Методи діагностики спрямованості особистості»	Участь у колективній психодіагностиці з динамічним зворотнім зв'язком: Питання до семінарської частини заняття 1. Класифікація типів та природа особистості в психологічних теоріях. Теорії особистості, їх типи: психодинамічні, соціодинамічні, експериментальні, неекспериментальні, структурні, динамічні. 2. Методи дослідження особистості. 3. Особистісні опитувальники: • поняття та види; • проблема достовірності особистісних опитувальників;	Завдання: Теми доповідей та рефератів Психологічна характеристика учня як особистості. Питання, що виносяться на самостійне опрацювання Психологічна характеристика особистості. Робота в малих групах: Практична частина заняття Аналіз особливостей особистісних опитувальників: 1. Особистісний опитувальник Г. Айзенка. 2. Особистісний опитувальник Дж. Кеттелла.	На лабораторно му занятті До наступ. лаборат. заняття

	• особистісні опитувальники та теорії особистості.		
Діагностування «Психодіагностик а мисленнєвих особливостей».	Участь у колективній псих–ці з динамічним зворотнім зв'язком: Обговорення результатів психодіагностичних методик.	Завдання: 1. Методика «Значення слів». 2. Методика «Комбінаторні здібності». 3. Методика «Кількісні стосунки». 4. Методика «Виключення зайвого» (малюнковий та словесний варіанти). 5. Методика «Виявлення понять». 6. Методика «Тлумачення прислів'їв». 7. Методика «Прості аналогії». 8. Методика «Складні аналогії». 9. Методика «Кубики Кооса». 10. Визначення послідовності подій. 11. Продовження 12. Методика «Класифікація понять».	На лабораторно му занятті До наступ. лаборат. заняття
Вирішення практичних завдань «Багатомірні дослідження особистості».	Участь у колективному обговоренні з динамічним зворотнім зв'язком: Питання до семінарської частини заняття 1. Показники оцінки якості	Завдання: 1. Вимоги до психодіагностичної підготовки психолога. 2. Комп'ютеризована психометрика. Питання, що виносяться на самостійне опрацювання 1. Специфікація тесту.	На практичному занятті

	діагностичних процедур: • Стандартизація. • Репрезентативність. • Надійність. • Валідність. • Достовірність. 2. Психометрика в теорії та практиці психодіагностики. Практична частина заняття 1. Переведення первинних даних у величини нормалізованих шкал. 2. Опитувальник Міні-мульт (скорочений варіант MMPI). 3. Тести інтелекту Г. Айзенка.	2. Стандартизація тесту	До наступ. практ. заняття
Діагностика психофізіологічних особливостей особистості.	Участь у колективній психодіагностиці динамічним зворотнім зв'язком: 1. Методики лабораторного характеру, що потребують спеціальної апаратури. 2. Поліграф, Психотест – повна версія, Аудіометрія та ін. – практична робота на	Завдання: Поліграф, Психотест – повна версія, Аудіометрія та ін. – практична робота.	На лабораторному занятті До наступ. лаборат. заняття

	обладнанні в аудиторії.		
Методи діагностики самосвідомості особистості. Характеристика окремих методик.	<i>Участь у колективному обговоренні з динамічним зворотнім зв'язком:</i> Питання до семінарської частини заняття 1. Мотиваційна сфера як об'єкт психодіагностики. 2. Методи психодіагностики мотиваційної сфери особистості. 3. Особливості психодіагностики мотивації в різних сферах суспільного життя. Практична частина заняття: робота з методиками 1) модифікація теста—опитувальника А. Мехрабіана для вимірювання мотивації досягнення: мотив прагнення до успіху і мотив уникнення невдачі (запропонована М. Ш. Магомед—Еміновим); 2) шкала оцінки мотивації схвалення (Д.	Завдання: Теми доповідей та рефератів 1. Потреби та мотиви як об'єкти психодіагностики. 2. Проективні методи в практиці психодіагностики мотиваційної сфери особистості. Питання, що виносяться на самостійне опрацювання 1. Фальсифікація та установка на відповіді. 2. Мотивація та діяльність.	На практичному занятті До наступ. практ. заняття

	Крауна, Д. Мароу); 3) модифікація вимірювання мотивації аффіляції (ТМА); 4) дослідження мотиваційної сфери за допомогою методики «ТГФ» (Тест гумористичних фраз), запропонованої А. Г. Шмельовим.		
Психодіагностика дитячо—батьківських відносин.	<i>Участь у колективній психодіагностиці з динамічним зворотнім зв'язком:</i> Обговорення результатів психодіагностичних методик.	Завдання: 1. Методи та методики, призначені ДЛЯ ДІТЕЙ: Методика «Малюнок сім'ї». Методика Рене Жиля. Методика «Дім. Дерево. Людина» (ДДЛ). Методика «Незакінчені речення». «Тест сімейних відносин» (Е. Бене та Д. Антонії) (під загальною редакцією А.Г. Лідерса та І.В. Анісімової). Методика «Тест сімейних установок» (Л. Джексон). Методика «Системний тест сім'ї» (Т. Герінг, І. Вілер). 2. Методи та методики, призначені ДЛЯ БАТЬКІВ: Методика діагностики	На лабораторному занятті До наступ. практ. заняття

		міжособистісних відносин (Т. Лірі). Методика PARI (Е.С. Шеффер та Р.К. Белл). Опитувальник батьківського ставлення (ОБС) (А.Я. Варга та В.В. Столін). Методика «Аналіз сімейних взаємин» (АСВ) (Е.Г. Ейдемільер). Метод «Сімейна генограма». Сімейний клініко—біографічний метод. Методика «Системний тест сім'ї» (Т. Герінг, І. Вілер).	
<i>Дискусія</i> «Психодіагностик а дитячо—батьківських відносин»	<i>Участь у колективному обговоренні з динамічним зворотнім зв'язком:</i> Обговорення результатів психодіагностичних методик.	Завдання: Методика діагностики міжособистісних відносин Т. Лірі. Опитувальник розподілу ролей у сім'ї (Ю.Є. Алешина, Л.Я. Гозман, Е.М. Дубовська).	На практичному занятті
<i>Лабораторне</i> «Психодіагностик а міжособистісних відносин»	<i>Участь у колективному обговоренні з динамічним зворотнім зв'язком:</i> Обговорення результатів	Завдання: Методика «Тест—опитувальник задоволеності шлюбом» (ОЗШ) В.В. Столін, Т.Л. Романова, Г.П. Бутенко. Методика «Рольові очікування та претензії в шлюбі» («РОП») (А.Н.	На лабораторному занятті

	психодіагностичних методик.	Волкова). Тест «Характер взаємодії подружжя в конфліктних ситуаціях». Тест подружніх відносин. «Опитувальник інтерперсонального діагнозу» (Т. Лірі, Р. Лафурже).	
<i>Вирішення практичних завдань «Візуальна діагностика розумових здібностей та моральних якостей»</i>	<i>Участь у колективному обговоренні з динамічним зворотнім зв'язком:</i> 1. Канали отримання невербальної інформації. 2. Аудіовізуальні ознаки підвищення емоцій: типові прояви.	Практичне завдання Описати маркери позитивних та негативних емоційних станів та моральних якостей. Завдання (підготовка рефератів, презентацій, виконання практичних завдань). 1. Профайлінг. 2. Патопсихологічний аналіз особистості в правоохоронній практиці. 3. Види емоцій та їх візуальна діагностика.	На практичному занятті

РОЗДІЛ III. САМОСТІЙНА РОБОТА

1. Загальні питання щодо самостійної роботи

Самостійна робота як форма організації навчального процесу має важливе значення для підготовки магістрів, оскільки спрямована не лише на засвоєння навчального матеріалу, а й на формування навичок та якостей, які знадобляться майбутнім фахівцям. **Метою** самостійної роботи є здобуття здобувачами глибоких і міцних знань з дисципліни, формування потреби безперервного поповнення знань, розвиток творчих здібностей та активізація

пізнавальної діяльності.

Основні завдання самостійної роботи:

- засвоєння знань з дисципліни;
- поглиблення, розширення та закріплення матеріалу, наданого на лекціях;
- формування навичок роботи з навчальною літературою;
- розвиток критичного мислення та творчого мислення;
- формування дослідницьких вмінь;
- розвиток волевих якостей особистості: організованості, самостійності, відповідальності, наполегливості.

Співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної та індивідуальної роботи становить:

- для денної форми навчання – 30% до 70 %
- для заочної форми навчання – 8% до 92 %.

Більшу частину становить опрацювання теоретичного матеріалу за допомогою рекомендованих, а також самостійно підібраних джерел. Пропонуються до виконання також завдання, які сприяють кращому засвоєнню матеріалу, його глибшому розумінню (підготовка доповідей, результатів ІНДЗ) та формуванню практичних навичок професійної діяльності (вміння застосовувати основні діагностичні методи в практичній роботі та здійснювати ефективний взаємодію в екстремальних ситуаціях).

Самостійна робота з дисципліни є переважно позааудиторною, тому потребує від здобувачів вміння раціонально використовувати свій час, навичок самоорганізації та самодисципліни.

Загалом самостійна робота може виконуватися як в аудиторії, так і поза її межами. До аудиторної самостійної роботи, яка виконується під керівництвом викладача, належать такі її види, як виконання практичних

робіт, захист доповідей, складання заліків та іспитів. Позааудиторна самостійна робота передбачає наступні види діяльності: опрацювання матеріалу лекцій та питань, які надаються для самостійного вивчення, шляхом роботи з літературою, складання конспектів, схем, таблиць; розв'язання практичних завдань; підготовка доповідей, рефератів, презентацій; виконання індивідуального навчально–дослідного завдання; підготовка до заліку.

Окрім критерію місця й часу виконання самостійної роботи для класифікації її видів застосовуються також такі критерії як рівень обов'язковості та рівень прояву творчості здобувачів.

За рівнем обов'язковості самостійна робота поділяється на такі види: 1) обов'язкова, що передбачається навчальними програмами та планами; 2) бажана, до якої належить участь у конференціях, написання статей, тез доповідей тощо; 3) добровільна, яка полягає в участі у різних олімпіадах, вікторинах, конкурсах.

За рівнем прояву творчості здобувачів самостійна робота може бути: 1) репродуктивною, що виконується за зразком або наданим алгоритмом; 2) реконструктивною, яка полягає в написанні конспектів, створенні схем, таблиць, діаграм; 3) евристичною, що передбачає вирішення певних завдань; 4) дослідницькою.

Для ефективного виконання студентами самостійної роботи вони забезпечуються навчально–методичним пакетом, до змісту якого входять:

- робоча програма з навчальної дисципліни з чітким визначенням змісту й обсягу аудиторної і позааудиторної навчальної роботи;
- конспект лекцій (презентації до конспекту);
- методичні рекомендації щодо вивчення окремих тем чи напрацювання практичних навичок;
- перелік питань, що виносяться на семінарські заняття;

— контрольні завдання, запитання для самоперевірки; перелік²⁴ рекомендованих джерел.

Самостійне опрацювання матеріалу з дисципліни «Психодіагностика» здійснюється, насамперед, шляхом роботи з літературними джерелами. Самостійна робота з літературою дозволяє не лише засвоїти, поглибити та розширити знання з предмету, але й сприяє формуванню наукового способу пізнання.

Загальні рекомендації щодо самостійного опрацювання питань:

1. Попередньо ознайомитися з теоретичним матеріалом.
2. Визначити ключові поняття теми.
3. Опрацювати кожне питання, перелік яких надається в наступному розділі, за допомогою самостійно обраної форми: конспекту, плану, тез тощо.
4. За необхідності самостійно підібрати додаткові джерела інформації. Порівняти інформацію з окремих джерел стосовно окремого питання.
5. Якщо питання носить проблемний (дискусійний) характер, доцільним буде сформулювати власну думку, яка базуватиметься на ґрунтовному аналізі проблеми.
6. Зміст кожної з тем, запропонованих для самостійного вивчення, можна надати у вигляді схеми або таблиці, що сприятиме систематизації та узагальненню знань.
7. Перевірити себе за допомогою питань для самоконтролю.
2. Письмові роботи, доповіді, індивідуально–дослідні завдання.

2. Індивідуальне навчально–дослідне завдання.

Програмою дисципліни «Психодіагностика» передбачається виконання здобувачами індивідуальних навчально–дослідних завдань у формі підготовки

(проект з описом результатів до психодіагностичних методик (за вибором).

№ з/п	Тематика (за вибором)	Кількість годин	
		Денна	Заочна
1	Тести інтелекту : 1. Тест структури інтелекту(Р. Амтхауэр). 2. Методика «Шкільний тест розумового розвитку»(ШТУР). 3. Шкала виміру інтелекту(Д. Векслер) (дитячий та дорослий варіант). 4. Тест «DAT». 5. Методика «Прогресивні матриці» (Равен).		
2	Відчуття, сприйняття : 1. Методика «Компаси». 2. Методика «Шкали приладів». 3. Методика «Сприйняття часу». 4. Методика «Пізнавання зображень». 5. Методика «Пізнавання зображень по частинах». 6. Методика «Пізнавання накладених зображень». 7. Методика «Кільця Ландольта». 8. Методика «Мішечок».		
3	Увага: 1. Методика «Коректурна проба». 2. Методика Мюнстерберга. 3. Методика «Червоно—чорна таблиця». 4. Методика «Р чисел». 5. Методика «Таблиці Шульте». 6. Методика «Числовий квадрат». 7. Рахунок по Э. Крепелину. 8. Методика «Знайди перестановку». 9. Методика «Знайди відмінності». 10. Методика «Знайди бракуючі деталі на малюнках». 11. Методика «Переплутані лінії».		
4	Пам'ять: 1. Методика «Пам'ять на числа». 2. Методика «Оперативна пам'ять». 3. Методика «Пам'ять на образи». 4. Методика «Слухова пам'ять». 5. Методика «Короткочасна пам'ять». 6. Методика «Заучування 10 слів»(А.Р. Лурія). 7. Методика «Запам'ятовування лінійних та геометричних фігур»(Ф.Е. Рибakov). 8. Методика «Піктограми».		

	9. Методика «Асоціативна пам'ять».		
5	Мислення: 1. Методика «Значення слів». 2. Методика «Комбінаторні здібності». 3. Методика «Кількісні стосунки». 4. Методика «Виключення зайвого» (словесний варіанти). 5. Методика «Виявлення понять». 6. Методика «Тлумачення прислів'їв». 7. Методика «Прості аналогії». 8. Методика «Складні аналогії». 9. Методика «Кубики Кооса». 10. Визначення послідовності подій. 11. Продовження . 12. Методика «Класифікація понять».		
6	Проектні методики: 1. Методика «Д Дерево. Людина» (ДДЛ). 2. Методика «Неіснуюча тварина». 3. Методика «Автопортрет». 4. Методика «Малюнок сім'ї». 5. Методика «Образсвіту». 6. Методика «Незавершені » (Сакс С. Леви). 7. Методика «Психогіометричний тест»(С. Делінгер, адаптація А.Алексеева та Л.Громовой). 8. Методика «Конструктивний малюнок чоловічків з геометричних фігур». 9. Методика «Восьмиколірний тест»(М. Люшер). 10. Методика Рене Шахраюючи. 11. Тест «Чорнильні плями»(М. Роршах). 12. Методика «Тематичної апперцепції тест»(ТАТ). 13. Методика «Тест фрустраційних реакцій» (С. Розенцвейг). 14. Тест Л. Сонди(Зонди). 15. Тест «Аналіз почерку». 16. Методика «Тест гумористичних фраз»(ТЮФ). 17. Методика «Тест руки» Вагнера.		
7	Особистісні : 1. 16–факторний особистісний Р.Б. Кеттелла (Методика 16 PF). 2. Методика «ММРІ» (Багатовимірний особистісний Міннесоти).		

	3. Модифікована форма В «FPI» (А.А. Крилов та ін.).		
8	Діагностика психофізіологічних особливостей : 1. Методика «Теппинг–тест»(Е.П. Ільїн). 2. Особистісний (Я. Стреляу).		
9	Діагностика темпераменту : 1. Особистісні о «EPI», «EPQ» (Г.Ю. Айзенк) (підлітковий і дорослий варіанти). 3. Особистісний (Я. Стреляу). 5. Опитувальник структури темпераменту («ОСТ») (В.М. Русалов). 6. Методика «Формула темпераменту»(А. Белов). 7. Методика «Риси вдачі і темпераменту» («РХТ»).		
10	Діагностика характеру : 1. Методика «Риси вдачі та темпераменту» (РВТ). 2. Методика «Акцентуації характеру» (К. Леонгард, Г. Шмишек). 3. Патохарактерологический діагностичний («ПДО») (А.Е. Личко). 4. Модифікований для ідентифікації типів акцентуації характеру у підлітків («МПДО»).		
11	Діагностика спрямованості : 1. Методика діагностики спрямованості (В. Смейкало та М. Кучер). 2. Методика «Ціннісні орієнтації » (ЦОО) (М. Рокич). 3. Методика «Тест гумористичних фраз» (ТГФ). 4. Методика «Незавершені »(Сакс та С. Леви). 6. Методика діагностики спрямованості (Б. Басс). 7. Методика «Індекс життєвого стилю»(Плутчик, Келлерман, Конте).		
12	Діагностика мотиваційної сфери : 1. Методика діагностики на мотивацію до успіху (Т. Елерс). 2. Методика діагностики на мотивацію до уникнення невдач (Т. Елерс). 3. Мотивації досягнення(А. Мехрабиан). 4. Мотивації афіліації (А. Мехрабиан). 5. Опотреби в досягненні (ПД) (Ю.М. Орлов). 6. О потреби в спілкуванні(Ю.М. Орлов).		

	7. Методика діагностики готовності до ризику Шуберта 8. Методика «Задоволеність основних потреб».		
13	Діагностика самосвідомості : 1. Тест «Кількісне вираження рівня самооцінки»(С.А. Будасси). 2. Методика «Рівень суб'єктивного контролю»(«УСК») (Джоуль. Роттер). 3. Методика Т. Дембо – С.Я. Рубінштейн. 4. Методика «Підставна самооцінка». 5. Методика «Керовані проєкції». 6. Тест фрустраційних реакцій(С. Розенцвейг). 7. Шкала Я–концепції Теннесі(У. Фиттс). 8. Методика «Шкала самоповаги»(М. Розенберг). 9. Методика «О самовідношення»(В.В. Столін). 10. Методика особового диференціала(«ЛД»).		
14	Діагностика окремих характеристик : 1. Багатовимірно–функціональна діагностика відповідальності(ОТВ– 70) (В. П. Прядеїн). 2. Багатовимірно–функціональна діагностика брехні(Лж №0) (В. П. Прядеїн, І. А. Церковникова). 3. Методика «Відповідальність, саморегуляція, , ризик»(Оса) (В. П. Прядеїн).		
	Разом	10	10

**ЗДОБУВАЧ ПРИ ВИКОНАННІ ІНДЗ ПОВИНЕН
ДОТРИМУВАТИСЯ ПРИНЦИПІВ АКАДЕМІЧНОЇ
ДОБРОЧЕСНОСТІ, НЕ ДОПУСКАТИ АКАДЕМІЧНИЙ
ПЛАГІАТ.**

Академічний плагіат – оприлюднення (частково або повністю) наукових (творчих) результатів отриманих іншими особами, як результатів власного дослідження (творчості), та/або відтворення опублікованих текстів інших авторів без відповідного посилання (відповідно до ст. 69 Закону України «Про вищу освіту»).

Види академічного плагіату:

- копіювання;
- перефразування;

- компіляція;
- використання інформації (факти, ідеї, формули, числові значення тощо) з джерела без посилання на це джерело;
- подання як власних робіт (тез, аналітичних звітів, письмових робіт, есеїв тощо), виконаних на замовлення іншими особами, у тому числі робіт, стосовно яких справжні автори надали згоду на таке використання.

3. Теми самостійної роботи з дисципліни «Психодіагностика»

№ з/п	Назва теми	Кількість годин денна	Кількість годин заочна	Форми контролю
1	Вступ до психодіагностики	7	9	Індивідуальна, групова співбесіда усне опитування, перевірка практичних завдань, екзамен
2	Психометричні основи психологічної діагностики	7	9	
3	Методи психодіагностики	7	12	
4	Психодіагностика інтелектуальних здібностей	11	8	
5	Проективний підхід у психодіагностиці	11	10	
6	Психодіагностика особливостей уваги	11	10	
7	Психодіагностика мнемічних процесів. Психодіагностика мисленнєвих особливостей	10	9	
8	Психодіагностика особистості. Особливості дослідження особистості у європейському освітньому просторі	10	6	
9	Психодіагностика особливостей	10	10	

	темпераменту та характеру особистості			
10	Психодіагностика міжособистісних відносин	11	11	
Разом		62	94	

РОЗДІЛ IV. КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ ЗА ВСІМА ВИДАМИ КОНТРОЛЮ

Критерії оцінювання за різними видами работ

Вид роботи	бали	Критерії
Практичні завдання	0 балів	Здобувач відтворює незначну частину навчального матеріалу, має поверхові уявлення про предмет вивчення, неаргументовано висловлює думку. Використовує необхідні інформаційно-методичні матеріали, виконує практичне завдання за умови сторонньої допомоги.
	1 бал	Знання здобувача є достатньо повними, він самостійно застосовує відповідний навчальний матеріал, виконуючи практичні завдання; аналізує, робить висновки. Відповідь повна, логічна, обґрунтована, але припускається неточностей. Здобувач самостійно використовує необхідні інформаційно-методичні матеріали виконуючи практичні завдання. Виконане завдання у цілому відповідає вимогам, хоча має незначні огріхи.
	2 бали	Здобувач володіє міцними знаннями, оперує ними при виконанні практичних завдань. Самостійно використовує необхідні інформаційно-методичні матеріали виконуючи практичне завдання. Не припускається помилок при його виконанні. Здобувач виступає експертом практичного завдання, що виконали однокурсники.

Самостійна робота	0 бал	Здобувач знає окремі факти, що стосуються навчального матеріалу; не виявляє здатність елементарно висловлювати думку; практичні завдання містять багато суттєвих відхилень від установлених вимог, при їх виконанні потребує систематичної допомоги викладача.
	1 бал	Здобувач самостійно і логічно відтворює фактичний і теоретичний матеріал та наводить приклади; володіє навчальним матеріалом і використовує набуті знання, уміння у стандартних ситуаціях; самостійно виконує практичні завдання відповідно до методичних рекомендацій; практичні завдання мають окремі помилки; користується необхідними навчально-методичними матеріалами.
	2 бали	Здобувач володіє глибокими знаннями, демонструє відповідні компетентності, використовує їх у нестандартних ситуаціях, самостійно працює з інформацією у відповідності до поставлених завдань; систематизує та узагальнює навчальний матеріал; самостійно користується додатковими джерелами інформації; без похибок виконує та аналізує практичні завдання.
Лабораторна робота	0-1 балів	Здобувач знає окремі факти, що стосуються навчального матеріалу; виявляє здатність елементарно висловлювати думку; Зрозуміє інструкцію до завдання, але не завжди володіє умінням використовувати обладнання до завдання, потребує допомоги викладача.
	2 бали	Здобувач вільно, самостійно та аргументовано оперує теоретичним матеріалом під час виконання лабораторних завдань, самостійно опрацьовує всі види завдань. Не припускає помилок при виконанні завдань.
Письмове завдання	0	Завдання не виконано.
	1 бал	Завдання виконано. Здобувач надав правильну відповідь.

ІНДЗ (проект з описом результатів до психодіагностичних методик)	0-10 балів	Кожний критерій оцінюється за шкалою: 0 балів – проект з описом результатів до психодіагностичних методик (папка з підрахованими психодіагностичними методиками) не виконано; 3 бали – проект виконано, але не презентовано здобувачем вищої освіти; проект містить низку зауважень та помилок; 5 балів – проект виконано та презентовано здобувачем вищої освіти, містить значні зауваження, суттєві помилки; 8 балів – проект виконано та презентовано здобувачем вищої освіти, однак містить деякі зауваження, несуттєві помилки; 10 балів – проект виконано в повному обсязі й презентовано. <i>Критерії оцінювання проекту.</i> Актуальність проекту – ідея проекту, його цінність на сучасному етапі розвитку психодіагностики. Виразність – доступність тексту та слайдів для розуміння. Логічно й послідовно розкривати тему проекту. Науковість – ґрунтовний аналіз результатів проведення психодіагностичних методик. Структурованість, викладання, висновки відповідають завданням роботи. Інформаційно-цифрові технології – використання наочності, інформаційних технологій. Креативність – творчий підхід щодо захисту проекту.
---	-----------------------	--

Критерії оцінювання підсумкового контролю (екзамен)

Для навчальної дисципліни «Психодіагностика» за навчальним планом передбачає підсумковий контроль у формі тестового екзамену, відводиться 20 балів. Здобувач вищої освіти може скласти екзамен, якщо кількість отриманих впродовж вивчення дисципліни балів не менше як 40. Накопичені здобувачем бали під час вивчення навчальної дисципліни не аналюються, а сумуються. Оцінка за екзамен не може бути меншою за кількість накопичених ним балів.

Бали	Критерії
0 балів	Здобувач не відповідає на запитання.
1-5 балів	Здобувач розпізнає деякі об'єкти вивчення та визначає їх, може описувати деякі об'єкти вивчення; має фрагментарні уявлення з предмета вивчення; використовує елементарні прийоми виконання практичного завдання.
6-10 балів	Здобувач знає окремі факти, що стосуються навчального матеріалу; виявляє здатність елементарно висловлювати думку; виконує частину практичного завдання.
11-15 балів	Здобувач надає відповіді на запитання в цілому правильні, але здобувач припускається помилок у визначеннях. Здобувач робить власні висновки, наводить приклади практичного використання; виконує практичне завдання з незначними огріхами.
16-20 балів	Здобувач надає відповіді на запитання повні, обґрунтовані, логічно побудовані, з прикладами практичного використання; відповідаючи, здобувач розмірковує, робить власні висновки виконує правильно практичне завдання.

Сума балів	Критерії оцінки
Відмінно (90–100 А)	Здобувач демонструє міцні знання навчального матеріалу в обсязі, що відповідає програмі навчальної дисципліни, правильно й обґрунтовано приймає необхідні рішення в різних нестандартних ситуаціях; реалізує теоретичні положення навчальної дисципліни виконуючи практичні завдання у сфері психодіагностики. При виконанні практичних завдань проявляє вміння самостійно вирішувати поставлені завдання, активно включається в обговорення, відстоює власну точку зору в питаннях та рішеннях, що розглядаються. Оцінка нижче 100 балів обґрунтовується недостатнім розкриттям теоретичних питань навчальної дисципліни, або тим, що здобувач проявляє невпевненість в тлумаченні теоретичних положень чи складних практичних завдань.

Добре (82–89 В)	Здобувач демонструє знання, володіння матеріалом в обсязі, що відповідає програмі навчальної дисципліни, робить на їхній основі аналіз можливих ситуацій та вміє застосовувати теоретичні положення при вирішенні практичних задач у сфері психодіагностики, але припускається несуттєвих помилок. При виконанні практичних завдань, здобувач самостійно виправляє допущені помилки, кількість яких є незначною.
Добре (74–81 С)	Здобувач на достатньо володіє навчальним матеріалом, знає основні теоретичні положення, що відповідають програмі навчальної дисципліни, аналізує можливі практичні ситуації та вирішує їх, але припускається помилок які усуває за підтримки з боку викладача або однокурсників. Пояснює основні положення, дає правильні відповіді щодо зміни психологічних форм, методів роботи у сфері психодіагностики при заданій зміні вихідних параметрів. Помилки у відповідях не є системними, впевнено працює за алгоритмом.
Задовільно (64–73 D)	Здобувач розуміє основні положення навчальної дисципліни, котрі є визначальними і орієнтується у напрямі вирішення практичних завдань. Здобувач розуміє практичні завдання, має пропозиції щодо напрямку їх вирішення. Самостійно вирішує завдання за зразком, допускає значну кількість неточностей, помилок, котрі усуває під керівництвом викладача, підтримки з боку однокурсників. Розуміє основні правила, морально–етичні норми психологічного аспекту психодіагностичних досліджень.
Задовільно (60–63 E)	Здобувач поверхнево опанував навчальний зміст, передбачений програмою навчальної дисципліни, володіє основними положеннями. Знання щодо організації психологічної роботи у сфері психодіагностики несистемні, фрагментарні. Виконання практичних завдань, формалізоване: є відповідність алгоритму, виконує практичні завдання за підтримки з боку викладача зі

	значними труднощами; демонструє нестійкі навички міжособистісної взаємодії. але відсутнє глибоке розуміння логіки психічних процесів а процесі психодіагностичного дослідження.
Незадовільно (35–59 FX)	Здобувач має фрагментарні знання, опанувавши менше половини обсягу навчального змісту, передбаченого програмою навчальної дисципліни. Відсутнє цілісне усвідомлення навчального матеріалу. Здобувач працює пасивно, практичні завдання виконує переважно з помилками, виправляє помилки лише при виконанні нескладних практичних завдань. Здобувач допускається до повторного складання екзамену.
Незадовільно (0–34 F)	Здобувач не виконує вимоги програми навчальної дисципліни: не сформовані знання уміння та навички. Здобувач не допускається до екзамену та проходить повторне вивчення дисципліни.

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ (екзамен)

Для навчальної дисципліни «Психодіагностика», яка за навчальним планом передбачає підсумковий контроль у формі екзамену, відводиться 20 балів. Кількість балів здобувач отримує за оцінкою кожного з трьох питань білету усного екзамену. Здобувач може скласти екзамен, якщо кількість отриманих впродовж вивчення дисципліни балів не менше 40. Накопичені здобувачем бали під час вивчення навчальної дисципліни не анулюються, а сумуються.

Для самоперевірки знань з дисципліни рекомендується:

1. Ознайомитися з переліком питань для самоконтролю.
2. Розпланувати час.

3. Підібрати навчальні посібники, підручники, довідники та інші³⁶ необхідні джерела інформації.

4. Переглянути зміст кожного питання, скористувавшись власними раніше складеними конспектами, схемами, таблицями.

5. Оцінити рівень своєї підготовки з кожного питання. Встановити теми, які потребують детальнішого вивчення.

6. Перевірити себе шляхом переказу відповідей на теоретичні питання.

ПИТАННЯ ДЛЯ САМОКОНТРОЛЮ

1. Психодіагностика як наука.
2. Основні завдання психодіагностики.
3. Зв'язок психодіагностики з іншими науками.
4. Передумови виникнення психодіагностики як науки.
5. Основні історичні етапи становлення психодіагностики.
6. Зарубіжна та вітчизняна психодіагностика в ХХ столітті, основні етапи.
7. Психодіагностичний метод та діагностичні підходи.
8. Тест як основний інструмент психодіагностики. Види психологічних тестів.
9. Психологічний діагноз як явище та як процес.
10. Характеристика симптоматичного, типологічного, етіологічного діагнозів.
11. Особливості та етапи психодіагностичного процесу.
12. Стандартизований (статистичний) та нестандартизований (клінічний) підходи в психодіагностуванні.
13. Етика психодіагностичного обстеження.
14. Проблема вимірювання у психодіагностиці.
15. Формування репрезентативної вибірки.
16. Надійність тестів, її обчислення.
17. Валідність тестів, особливості її визначення і перевірки.
18. Стандартизація і норми тестових показників.
19. Психодіагностичне обстеження.
20. Психодіагностична бесіда.
21. Психодіагностичне інтерв'ю.
22. Поняття особистісного опитувальника. Класифікація особистісних опитувальників.
23. Проблеми використання особистісних опитувальників.
24. Види завдань особистісних опитувальників.
25. Вимоги до конструювання особистісних опитувальників.
26. Проблема достовірності особистісних опитувальників.
27. Особистісні опитувальники та теорії особистості.

28. Поняття Q, L, T – даних в особистісних опитувальниках.
29. Установки на відповіді в особистісних опитувальниках.
30. 16–факторний опитувальник Р.Б. Кеттела: діагностичне призначання та будова опитувальника
31. 16–факторний опитувальник Р.Б. Кеттела: процедура проведення, обробки та інтерпретації результатів дослідження.
32. 16–факторний опитувальник Р.Б. Кеттела: характеристика факторів першого порядку.
33. 16–факторний опитувальник Р.Б. Кеттела: характеристика факторів другого порядку.
34. Модифікації 16–факторного опитувальника Р.Б. Кеттела.
35. Історія створення опитувальника ММРІ.
36. Загальна характеристика опитувальника ММРІ.
37. Модифікації опитувальника ММРІ.
38. Стандартизований багатфакторний метод дослідження особистості СМІЛ (Л.Н. Собчик).
39. Особистісні опитувальники Г.Ю. Айзенка для дорослих (EPQ, EPI, MPI). Діагностика емоційних станів особистості.
40. Опитувальник САН. Діагностика емоційної спрямованості особистості.
41. Фрайбургський особистісний опитувальник
42. Діагностика темпераменту особистості.
43. Діагностика характеру особистості.
44. Діагностика самооцінки та рівня домагань особистості.
45. Методи діагностики індивідуальної свідомості та самосвідомості.
46. Метод «репертуарних решіток» Дж. Келлі.
47. Діагностика мотиваційної сфери особистості.
48. Особливості психодіагностики мотивації в різних сферах суспільного життя.
49. Особливості діагностики дезадаптивних станів.
50. Діагностика тривожності особистості.
51. Діагностика агресивності особистості.

52. Діагностика агресивності за допомогою тесту руки Е. Вагнера.
53. Загальна характеристика проєктивних методів діагностики. Їх недоліки та переваги.
54. Класифікація проєктивних методів.
55. Обробка даних та інтерпретація результатів проєктивних методик.
56. Рисуночні і вербальні проєктивні тести.
57. Метод незакінчених речень.
58. Поняття інтелекту. Основні теорії інтелекту.
59. Основні індивідуальні відмінності інтелекту.
60. Інтелект і спадковість, інтелект та соціокультурне середовище.
61. Основні методи діагностики інтелекту особистості. Коефіцієнт інтелекту. Вербальні та невербальні шкали інтелекту.
62. Тест інтелекту Айзенка.
63. Тест інтелекту Амтхауера.
64. Тест інтелекту Векслера.
65. Прогресивні матриці Равена.
66. Обмеження тестів інтелекту, помилки їх інтерпретації.
67. Емоційний інтелект. Сучасні теоретичні дослідження емоційного інтелекту.
68. Соціальний інтелект та його діагностика.
69. Методи діагностики мислення та розумових операцій.
- 52
70. Методи діагностики пам'яті.
71. Методи діагностики уваги.
72. Соціально–психологічна діагностика.
73. Діагностика внутрішньо–сімейних стосунків.
74. Психолого–педагогічна діагностика у дошкільному закладі та школі.

КОРОТКИЙ ТЕРМІНОЛОГІЧНИЙ СЛОВНИК

Адаптивне тестування – вид тестування, за якого пропоновані досліджуваному поточні завдання залежать від результатів його відповідей на попередні.

Анкетування – процедура опитування у письмовій формі за допомогою заздалегідь підготовлених бланків.

Апробація тесту – попереднє тестування стратифікованої вибірки досліджуваних для визначення відповідності тесту його цілям і апіорним характеристикам.

Бал – умовна одиниця для оцінювання за певною шкалою результатів виконання тесту або його завдання.

Бал тестовий – остаточний кількісний вираз за певною шкалою індивідуальної оцінки рівня підготовленості досліджуваного, отриманий шляхом стандартизованого оброблення результатів виконання досліджуваним тестових завдань.

Бланк відповіді – стандартний бланк для запису відповідей на запропоновані в тесті завдання.

Валідність – комплексна характеристика, що свідчить про відповідність і придатність методики для оцінювання саме тієї психологічної властивості, для якої вона призначається.

Верифікація – процедура перевірки на реальне існування будь-якого поняття, що претендує на одержання статусу наукового.

Діагностичний метод – спосіб дослідження, що дає змогу отримувати точні кількісні і якісні характеристики досліджуваних індивідуально-психічних властивостей особистості з дотриманням основних вимог розроблення і використання діагностичних методик норми, надійності та валідності.

Довжина тесту – кількість завдань тесту.

Експерт – компетентна особа, яка має спеціальний досвід у конкретній галузі, бере участь у дослідженні, є джерелом безпосередньої інформації.

Експертне оцінювання (експертиза) – метод отримання узагальненої

інформації шляхом оцінювання ситуації, події чи явища групою незалежних експертів.⁴¹

Завдання відкритого типу – тестове завдання без указування можливих варіантів відповіді (досліджуваному пропонують самостійно вказати правильну відповідь).

Завдання закритого типу – тестове завдання, зміст якого супроводжується кількома варіантами відповіді, що нумеруються (досліджуваному пропонують вибрати номер правильної відповіді).

Інструкція щодо проведення тестування – документ, що встановлює порядок і організацію тестування, які визначаються методикою, технічними й організаційними засобами і запланованими способами обробки.

Інструкція тестового завдання – словесні вказівки досліджуваному, пов'язані з виконанням тестового завдання (вибором правильної відповіді з кількох варіантів; розв'язанням математичної задачі тощо).

Інтерв'ювання – метод одержання інформації у процесі усного безпосереднього спілкування, який передбачає реєстрацію та аналіз відповідей на питання, а також вивчення особливостей невербальної поведінки опитуваних.

Інтерпретація результатів – системна процедура пояснення досліджуваних феноменів на основі теоретичної моделі і систематизації результатів якісного і кількісного аналізу дослідницького матеріалу.

Кількісний (математично–статистичний) аналіз – сукупність процедур, методів опису і перетворення дослідницьких даних на основі використання математико–статистичного апарату.

Кластерний аналіз – галузь статистичного аналізу, що виявляє зв'язок або ступінь подібності поведінкових реакцій різних об'єктів за «подібністю» їх змінних (характеристик).

Ключ тестового завдання – комплекс правильних відповідей для тестових завдань.

Комп'ютерне ігрове тестування – психодіагностичне дослідження з використанням комп'ютерних ігор.

Контент–аналіз – виявлення і дослідження характеристик інформації, які

містять тексти і мовні повідомлення.

Кореляційний аналіз – комплекс методів статистичного дослідження взаємозв'язку змінних, пов'язаних кореляційними відношеннями.

«L»–дані – дані, отримані шляхом реєстрації поведінки людини в повсякденному житті і формалізації оцінок експертів, які спостерігають за поведінкою досліджуваних.

Матриця відповідей – прямокутна таблиця, в кожній позиції якої вказують відповіді учасника тестування.

Медіана – значення змінної, яке є середнім, центральним (за місцем) у загальному впорядкованому ряді варіант вибірки.

Метод розщеплення – оцінювання надійності тесту, засноване на зіставленні результатів тестування за двома чи декількома еквівалентними частинами тесту.

Мода – величина, що найчастіше спостерігається у числовому ряді.

Надійність методики – характеристика методики, що відображає точність психодіагностичних вимірів, а також стійкість результатів тесту щодо впливу сторонніх факторів.

Паралельні варіанти тесту – варіанти тесту, що мають однакові характеристики.

Параметричні методи статистики – методи математичної статистики, які застосовують у випадках, коли тестові показники виміряні на інтервальній шкалі, шкалі відношень або абсолютній шкалі при дотриманні розподілу Гаусса.

Проективні методики – сукупність методик, спрямованих на дослідження особистості людини через її реагування будь-яким способом на неструктуровані або неоднозначні об'єкти і ситуації.

Протокол результатів тестування – офіційний документ про результати тестування певного контингенту досліджуваних з указуванням тестового бала для кожного учасника тестування.

Процентиль – відсоток досліджуваних, які належать до вибірки стандартизації, що одержали однаковий або нижчий бал, ніж бал певного досліджуваного.

Психодіагностика – галузь психологічної науки, що розробляє теорію, принципи та інструменти оцінювання і вимірювання індивідуально психологічних особливостей особистості, а також змінних соціального оточення, в якому здійснюється життєдіяльність особистості.

Психологічне оцінювання – процес систематизованого збирання інформації про особистість і особливості навколишнього середовища, на основі якого здійснюється прийняття відповідного поставленим завданням рішення (висновку).

Психологічний діагноз – кінцевий результат діяльності психолога, змістом якого є визначення сутності індивідуально–психологічних особливостей особистості з метою оцінювання їх актуального стану, прогнозування подальшого розвитку і розроблення рекомендацій, що визначаються потребами психодіагностичного обстеження.

Психодіагностичний метод – спосіб дослідження, що дає змогу отримувати точні кількісні і якісні характеристики досліджуваних індивідуальних психічних властивостей особистості з дотриманням основних вимог щодо розроблення і використання діагностичних методик – норми, надійності та валідності.

Психометрія (психометрика) – галузь психології, пов'язана з теорією і практикою вимірювання психічних явищ.

«Q»–дані – дані, отримані у процесі вивчення особистості за допомогою особистісних питальників, методів самооцінок, самозвітів, анкет, шкал самооцінок станів тощо.

Репрезентативність – ступінь відповідності вибірових показників генеральним параметрам.

Ретестовий метод – оцінювання надійності тесту, засноване на повторному, бажано багаторазовому його застосуванні за приблизно однакових умов.

Риси – стійкі якості, властиві конкретній людині, що виявляються в різних ситуаціях.

Самосвідомість – динамічна система уявлень людини про себе,

усвідомлення нею своїх фізичних, інтелектуальних та інших якостей, їх самооцінка, а також суб'єктивне сприйняття факторів, які на неї впливають.

Середнє квадратичне відхилення – міра різноманітності об'єктів, що входять до групи, яка показує, наскільки в середньому відхиляється кожна варіанта (конкретне значення оцінюваного параметра) від середнього арифметичного.

Ситуативні змінні – сукупність випадкових факторів, що впливають на результати тестування (місце і час проведення тестування, особливості поведінки досліджуваного тощо).

Соціокультурна адаптованість тесту – відповідність тестових завдань і тестових оцінок досліджуваного за ними особливостям культури суспільства, де використовується тест, запозичений з іншої країни.

Соціокультурна норма – офіційно чи неофіційно прийнятий у суспільстві рівень психологічної властивості людини.

Специфікація тесту – документ, у якому міститься інформація про цілі, завдання, план і структуру тесту, а також указані основні вимоги до правил проведення тестування, оброблення результатів тестування і їх інтерпретації.

Спостереження – метод вивчення психічних особливостей індивідів на основі фіксації проявів їх поведінки.

Стандартизація тестових показників – уніфікація, регламентація, приведення до єдиних нормативів процедури і оцінок тесту. Статистична значущість – вірогідність того, що результат правильно представляє популяцію, вибірка з якої досліджувалася.

Статистична норма – середній діапазон значень на шкалі вимірюваної психологічної властивості людини.

Стратифікація – описування структури певної сукупності об'єктів (наприклад, генеральної сукупності потенційних учасників тестування), розшарування на страти.

Структура тесту – сукупність відомостей про кількість і тип тестових завдань, складність кожного тестового завдання.

Субтест – підмножина завдань тесту, що передбачає незалежне

оброблення результатів тестування і дає змогу розв'язувати специфічні часткові завдання тестування.

«Т»–дані – дані, отримані в результаті об'єктивного вимірювання поведінки (вербального, невербального, соціального та індивідуального) без звернення до самооцінок або експертів.

Тест апаратурний – тест з використанням технічних пристроїв для вивчення уваги, сприймання, пам'яті тощо.

Тест досягнень – тест, призначений для встановлення міри оволодіння досліджуваним певною галуззю знань або умінь.

Тест критеріально–орієнтований – окремий тест, призначений для абсолютного тестування, що допомагає оцінити, чи здолав досліджуваний певний поріг засвоєння навчального матеріалу, що розглядається навчальною програмою або її частиною.

Тест навчаючий – педагогічний тест, що включає актуальний навчальний матеріал, призначений для формування у досліджуваного певного рівня знань, навичок, умінь, і допомагає здійснювати самоконтроль засвоєння матеріалу.

Тест нормативно–орієнтований – окремий відносний тест, що дає змогу порівнювати навчальні досягнення (рівень підготовленості) окремих досліджуваних один з одним або щодо заздалегідь отриманих тестових норм.

Тест психологічний – сукупність стандартизованих, стимулюючих певну форму активності, іноді обмежених часовими межами завдань і запитань, результати яких піддаються кількісному і якісному оцінюванню і дають змогу встановити індивідуально–психологічні відмінності особистості.

Тест стандартизований – тест, що має специфікацію і певні характеристики, стабільно підтверджені на представницькій вибірці досліджуваних.

Тести емоційного інтелекту – психодіагностичні методики, спрямовані на оцінювання здібностей до пізнання емоцій, їх розуміння і управління ними (стосовно себе та інших людей).

Тести інтелекту – сукупність методик, розроблених у межах

об'єктивного діагностичного підходу, що призначені для діагностики загальних здібностей людини.

Тести соціального інтелекту – психодіагностичні методики, спрямовані на оцінювання здатності до розуміння соціальних ситуацій, прогнозування їх розвитку, а також поведінка в них.

Тести креативності – психодіагностичні методики, призначені для вимірювання творчих здібностей особистості.

Тестова батарея – сукупність субтестів, об'єднаних єдиною методикою використання і спрямованих на вимірювання різних складових складного об'єкта.

Тестове завдання – завдання специфічної форми, елемент тесту, мінімальна складова одиниця тесту.

Тестові норми – найважливіші статистичні характеристики розподілу результатів тестування нормативної вибірки досліджуваних.

Умови тестування – навколишнє оточення (готовність приміщення, стан робочих місць, поведінка дослідників) та інші фактори, що впливають на процес тестування.

Факторний аналіз – комплекс аналітичних методів, що дають змогу виявити приховані (латентні) ознаки, а також причини їх виникнення і внутрішні закономірності їх взаємозв'язку.

Час тестування – період часу, що відводиться на виконання тесту.

Шкала – впорядкована сукупність дійсних чисел (індексів), що відповідають ряду можливих значень вимірюваної величини. організації

Шкалювання – моделювання явищ за допомогою числових систем, спосіб у вимірювальних шкалах даних емпіричних, експериментальних, тестових досліджень, аналізу об'єктивної інформації; метод розв'язання комплексу питань, пов'язаних з виставлянням кожному досліджуваному тестового балу за єдиною шкалою незалежно від того, в якій групі і над яким варіантом тесту він працював.

Якісний аналіз результатів – сукупність процедур і методів опису дослідницьких даних на основі теоретичних умовиводів і узагальнень,

індивідуального досвіду, інтуїції, методів логічного висновку.

РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ

Основна:

1. Ассанович М.А. Інтегративна система психодіагностики методом Роршаха. Київ: Видавництво «Академія», 2020. 234 с.
2. Галян І. М. Психодіагностика: навч. посіб. 2-ге вид., стереотип. К.:Академвидав, 2019. 464 с.
3. Католик Г., Багрій В. Психодіагностика у презентаціях, таблицях, схемах : навч.–метод. посіб. Львів : Львівський державний університет внутрішніх справ, 2021. 301 с. URL: <http://ebooks.znu.edu.ua/files/Bibliobooks/Inshi68/0049669.pdf>.
4. Поліщук С.А. Методичний довідник з психодіагностики. Суми: Університетська книга, 2023. 208 с.
5. Чала Ю.М., Шахрайчук А.М. Психодіагностика: навчальний посібник. Харків: НТУ «ХП», 2018. 246 с.

Допоміжна:

1. Баклицька О. П., Баклицький І. О., Сірко Р. І., Слободяник В. І. Психодіагностика. Психологічний практикум: навч. посіб. Львів: СПОЛОМ, 2023. 464 с. URL: <http://ebooks.znu.edu.ua/files/Bibliobooks/Inshi60/0044387.pdf>.
2. Гальцева Т.А. Проективные методики в психологии. Днепропетровск, 2000. 68 с.
3. Життєвий світ і психологічна безпека людини в умовах суспільних змін: реф. опис роботи/ М. М. Слюсаревський, Л. А. Найдьонова, Т. М. Титаренко [та ін.]. Київ : Талком, 2020. 318 с. URL: <http://files.znu.edu.ua/files/Bibliobooks/Inshi71/0051506.pdf>.
4. Іванова І. В., Бурденюк О. І., Гвоздій С. П. Курс лекцій з функціональної та лабораторної діагностики патологічних станів людини : навч. посіб. Одеса: ОНУ ім. І. І. Мечникова, 2011. 143 с URL: <http://ebooks.znu.edu.ua/files/Bibliobooks/Inshi31/0025296.doc>.
5. Комунікативні технології інформаційного суспільства: монографія/ А. І. Гусєв, Н. О. Довгань, О. В. Івачевська [та ін.] ; за наук. ред. А. І. Гусєва. Кропивницький: Імекс–ЛТД, 2020. 142 с. URL: <http://files.znu.edu.ua/files/Bibliobooks/Inshi71/0051505.pdf>.
6. Косьянова Олена, Радченко Ольга. Психологічні особливості регуляції діяльності та соціально – психологічної адаптації у менеджерів з різним рівнем невротизації. Наука і освіта. 2022. №1. 55–62. DOI: <https://doi.org/10.24195/2414-4665-2022-1-2>

7. Косьянова Олена, Ірина Поспелова, Анна Казакова. Мотиви та настанови делінквентної поведінки в осіб із різним гендерним індексом особистості. Наука і освіта. 2022. №2. 12–18. DOI: <https://doi.org/10.24195/2414-4665-2022-2-2>
8. Косьянова Олена, Катерина Кириченко, Мінка Кімінчижи. Взаємозв'язки показників невротизації особистості та її соціально–психологічної адаптації. Наука і освіта. 2022. №4. 49–56. DOI: <https://doi.org/10.24195/2414-4665-2022-4-9>
9. Психологічна робота з військовослужбовцями – учасниками бойових дій на етапі відновлення. Методичний посібник. Київ, Центр учбової літератури, 2023. 283 с.
10. Розов В.И. Психология экстремальных ситуаций: адаптивность к стрессу и психологическое обеспечение: научно – практическое пособие. К.: КНТ; Саммит Книга, 2022, 480 с.
11. Handbook of Adolescent Digital Media Use and Mental Health / edited by J. Nesi, E. H. Telzer Cambridge: Cambridge University Press, 2022. 437 p. URL: <http://files.znu.edu.ua/files/Bibliobooks/Inshi71/0051244.pdf>.
12. Impact of Social Isolation and Loneliness on Mental Health and Wellbeing / edited by H. Kadotani, M. H. Lim, K. Yang, I. Okajima. Lausanne: Frontiers Media SA, 2022. 149 p. URL: <http://files.znu.edu.ua/files/Bibliobooks/Inshi71/0051218.PDF>.
13. Kosianova O., Pylypenko, N., Shevchenko, N., Formaniuk, Y., Herasina, S., Horetska, O. (2022) (Web of Science). Psychotherapeutic Counseling in Promoting Personal Development. BRAIN. Broad Research in Artificial Intelligence and Neuroscience, 13(3), 119–137. DOI: <https://doi.org/10.18662/brain/13.3/357>
14. Kosyanova O. Психологічні особливості безпеки життєдіяльності особистості в надзвичайних ситуаціях та її життєстійкість. Розділ монографії International Security Studios: managerial, economic, technical, legal, environmental, informative and psychological aspects (international collective monograph). Tbilisi, Georgia, 2023, стор. 665–690. DOI <https://doi.org/10.5281/zenodo.7825520>
15. Sitnik–Warchulska, K., Izydorczyk, B., & Wajda, Z. (2022). E–attachment and Online Communication: The Changing Context of the Clinical Diagnosis and Psychological Treatment. Routledge. [https://doi.org/10.4324/9781003221043\[1\]](https://doi.org/10.4324/9781003221043[1])

Інформаційні ресурси:

1. Міністерство освіти і науки України: офіційний сайт.
URL: <http://www.mon.gov.ua>
2. Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського: офіційний сайт

URL: <http://www.nbuv.gov.ua/>

3. Одеська національна наукова бібліотека: офіційний сайт.

URL : <http://odnb.odessa.ua/>.

4. Бібліотека Університету Ушинського: офіційний сайт.

URL : <https://library.pdpu.edu.ua/>